

A SZLAVÓNIAI MAGYAR NÉPSZIGET NÉPZENÉJE*

Régi tapasztalata a népzene tudományának, hogy a népek etnográfiai határai, a peremvidékek őrzik meg legnagyobb bőségben, legépebb alakban és legtovább a népi hagyományokat. Ennek magyarázata igen egyszerű: a néprajzi határokon fokozott mértékben hangsúlyozódnak ki a népi jellegzetességek mind tárgyi, mind szellemi síkon a szomszédos idegen etnikum hatására. Ugyanennek állandó ösztökélő hatása alatt új formák is születnek, és ezek gazdagabbá, színesebbé teszik az illető nép művészetét. Ez a tétel természetesen csak addig érvényes, amíg az idegen hatás nem válik olyan erőssé, hogy megsemmisítse vagy magába olvassza szomszédjának etnikai jellegzetességét.

Amint két vagy több egymással érintkező nép etnográfiai határain jönnek létre a keveredés következtében a legszebb, legéletrevalóbb ember-típusok, ugyanúgy ezek a peremvidékek adják a kölcsönös egymásrahatás révén a népművészet legszebb, legjellegzetesebb termékeit is. Ezért fordult népzene kutatásunk hőskorában Kodály figyelme mindjárt első gyűjtőútjain a Mátyusföld és a Zoborvidék, majd Bartókkal együtt Erdély és a Palócföld legszelebb tájai felé, hogy megeljük a magyar népzene ősforrásait.

Sok esetben megtörténik, hogy a peremvidék népszigetté válik, s ez ilyenkor magára maradván sokkal tovább megőrzi, konzerválja népi hagyományait, és így a néprajzi kutatásnak elsőrendű fontosságú lelőhelyévé válik. Kodály sem csalódott reményeiben, amikor az első világháború előestéjén, szinte az utolsó pillanatban feltárta a XVIII. század végén Bukovinába települt székelység bámulatos gazdagságú népzenejét.

Hasonló szigetszerűen magára maradt szórványt alkot négy szlávóniai ősi magyar falu: *Rétfalu*, *Szentlászló*, *Haraszi* és *Kórógy*.** Ezek Jugoszláviában a Dráva—Duna szöglet térségében, Eszék és Vinkovci közt fekszenek. Valamikor az egész terület magyarul lakta vidék volt, és a XVIII. század elején eltűnt régi magyar Valkó vármegyéhez tartozott. Ez a megye, amelynek létezését és történetét számtalan oklevél

* *Elhangzott a Néprajzi Társaság 1958. április 30-i jelölvasó ülésén*

** Mai nevük: *Retfala*, *Laslovo*, *Hrastin*, *Korodj*.

és egyéb történeti bizonyíték igazolja, már a X. századtól kezdve Verőce, Pozsega és Szerém megye egyes részeiből állott, kb. azon a területen, amelyet északon a Dráva és Duna, délen a Száva, nyugatról a Miholjac (Mikola) —Bród (Nagyrev) vonal, keleten pedig a Bosut (Báza) folyó határol. БОТКА ВИКТОР, a „Századok”-ban¹ ezt írja : „Minden más feletti érdekessége Valkó vármegyének az, hogy nemcsak politikailag, hanem nyelvileg is kitűnően magyar volt, amennyiben nemcsak az ott lakott főúri családok és nemesség tősgyökeres magyarokból álltak, de köznépeinek és lakosságának is nagy többsége magyar volt, melyből fájdalom négy, maig is magyar falunál több, az enyészetet nem tudta kikerülni. Érdekessé tette Valkó vármegyét, hogy ő volt a keleti birodalom ellenében a *Porta Hungarica*; hogy ő volt a magyar birodalomnak az, mi a német birodalomnak ellenünkben határórt álló Ost-Mark (Oszttrákhon), a miért is Valkó vármegyének azon része, mely kelet-délnek feküdt, *Marchiának*, vagyis határórségnek neveztetett.”

A megye megszüntetése az 1702, illetőleg 1743-ban új megyék és a határőrvidék kihasítására kiküldött kommissiók műve. A fent jelzett határok a mohácsi vész idejére vonatkoztak. A XIII—XIV. században e határok tágabbak voltak, oklevelek bizonyossága szerint sűrű lakosságú, termékeny megye volt. Első lakói a honfoglalás idején a besenyők és izmaeliták törzse; ezek görög írók tanúsága szerint magyarul beszéltek. A besenyők voltak a határőrök. A lakosság magyar voltát bizonyítják a XIII. századtól az oklevelekben jelentkező tiszta magyar hangzású és értelmű helynevek: Harsány, Zákány, Nyulas, Borsa, Gara, Baglya, Szekcső, Szentmária, Hagymás, Borsod, Várad, Tót, Csütörtökhely, Sarkad, Beregszó, Eresztevény, Révfalu, Apáti, Nagyfalu, Ujlak stb. Dülők elnevezései: Vízköz, Bázaköz, Nagyzátony; folyók nevei: Valkó, Vajas, Ilosva; erdők, ligetek nevei: Vágoshalma, Fok, Szőlősfok, Szilas stb. A megye területén levő három esperességhez tartozó 140 falunév közt 90 magyar, de a többi latin vagy idegen alakban szereplő 50 név közt is bizonyára sok a magyar eredetű. (Ezekhez tartozik Szentlászló: S. Ladislaj, amely mai napig magyar.) A mai szláv helynevek is sok esetben magyar eredetűek: Almás, Erdőd, Gárd, Ság, Szarvas, Ténye, Lovász, Szilas, Szilszeg, Erdővég, Csalma, Diós, Döcs stb.

A határórség szervezésén kívül magyar lakosságot vonzott ide a vidék termékenysége, így már a honfoglalás idején ide települt a Csák, Loja, Leus, Lipo nemzetség, a vegyesházi királyok idején pedig itt volt a hatalmas Ujlaky, Gara, Maróthy, Koroghy, Mikolay főúri családok birtoka. Mellettük itt éltek a Zay, Lekcei Sulyok, Gibárti Keserű, Geréb és Perényi családok. A nagy főúri családok már a mohácsi katasztrófa előtt elenyésztek, Mohácsnál lelte sírját az utolsó Koroghy is.

¹ БОТКА ВИКТОР: Tájékozás az eltűnt magyar Valkó vármegyéről. Századok, Pest, 1868. 7. füz.

Az említett négy falu lakosságát a reformáció egységes magyar tömbként találta. A vidék reformálását 1530 körül Sztárai Mihály és Szent-Antali Gergely hajtották végre, s hogy ekkor még nagy számban volt itt magyarság, bizonyítja, hogy LAMPE 1728-ban megjelent művében² még 19 református község szerepel a valkói kerületben a baranyai egyházak közé került Haraszi és Rétfalu nélkül. A négy falu magyar lakossága hagyományuk szerint a tatárjárás idején menekült e mocsaras vidékre, és települt le végleg.

A Valkó megyei magyarság a mohácsi vész után sok viszontagságon ment keresztül, török, német, szerb egyaránt pusztította a falvakat, úgyhogy sok község lakossága egészen elpusztult, vagy más vidékre menekült. A megmaradt négy magyar község lakói úgy menekültek meg, hogy a mocsarak közé húzódtak a Palocsa mocsár árterületén, vagy pedig a Dráva szigetén kerestek rejtekhelyet, mint a rétfalusiak.

A sok szenvedés ellenére lakói a mai napig megőrizték anyanyelvüket és nemzetiségüket. A községek történeti múltjáról a ref. anyakönyvek adnak értékes adatokat. *Rétfalu* legrégebbi anyakönyve 1758-ban kezdődik. Mai temploma 1752-ben épült. *Haraszi* 1453-ban a *Szentpéteri* család birtoka volt. Anyakönyve 1759-ben kezdődik, temploma 1768-ban épült. *Szentlászló* az *Apor* család birtoka volt, 1447-ben találkozunk Apor János de Szent-László nevével. A község anyakönyve 1761-ben kezdődik, s az első lapon olvashatjuk, hogy eredetileg bogumil templomukat 1218-ban Sirianovics István despota építette, aki abban az időben igen hatalmas úr volt. 1878-ban bontották le, hogy helyébe a mai új templomot építsék, s így a régi magyar templomépítés értékes emléke pusztult el nyomtalanul. *Kórógy* (régibb nevén Korod és Korogh) községről már 1269-ben történik említés. Plébániája a valkói esperességhez tartozott. Várát, a nagy szerepet játszó Koroghy családnak fészket, amely a palacsa-kolgyvári mocsár mellett feküdt, távol a falutól, már 1335-ben emlegetik. A község anyakönyve (tulajdonképpen 2. kötete) 1778-ban kezdődik.

A négy falu lakossága jelenleg alig több 3000 léleknél. Mivel előadásom tisztán népzenéjük tárgyalására szorítkozik, csak röviden térhetek ki néprajzokra. Rétfalu ma már Eszék város külvárosa, s így teljesen városi hatás alá került. Szentlászló és Kórógy 50—60 évvel ezelőtt még szinte érintetlenül élte népi életét. Haraszi őrizte meg a legrégebbi életformát, aminek oka teljes elszigeteltsége volt. Ma már nyoma sincs az ősi állapotnak, régi népviseletükből is kivetkőztek. Ez a viselet igen szép volt.³ A nők felső ruhája a tiszta fehér, sok ráncba szedett szoknyaféle *kebél*, egybe volt varrva a rövid, hónaljig érő *ímöggel*, amelynek bő ujja az *ingváll*. A kebél alatt volt a *bélés*, s ez alatt az alsó ing, a *péntyől*. Hétköznapi *pregácsa* nevezetű kék kötényt viseltek,

² FRIDR. AD. LAMPE: Historia ecclesiae reformatae in Hungaria et Transylvania. 677. l.

³ BALASSA JÓZSEF: A szlavóniai magyarokról. Budapesti Szemle 1894.

lábukon puha papucs, a *mamusz* volt. Ünnepnapi derekukat színes öv, a *futa* kötötte át, erről hátul két színes *plantika* lógott le: a *farhám*. A kebél fölé tarka selyemkendőt kötöttek, s ünnepi kötényük a *takarító*, gyakran színes selyem volt. Lábukra *csarapot* (harisnyát) húztak és *cipellőt*. Rövid ujjatlan mellényt viseltek, a *foszlányt*. Télen *curák* (rövid meleg kabát) és a *csuva* (bundás kabát) volt a viseletük.

A férfiak ruházata szintén fehér volt: rövid, csípőig érő *ímög*, alatta bélés és *gaty*a. A „borjúsájú” *ímög* ugyan rég kiment a divatból, de a gallér nélkülit viselték az 1914-es háborúig, ezt a nyakban vastag háticérnával — nem fűzővel — kötötték össze. Nyakukon nyakra való volt. Az *ímög* fölött ujjatlan mellényt, a *kis köcét* viselték. Felső, melegebb ruhájuk a *nagy köce* s a *szürkankó*. Mind a kettő térdig érő kabát. Hosszú suba vagy bunda kevés van. Munka közben még egy ingfélért vettek magukra: a *kötő ímögöt*. Ma már mindez eltűnt, legfeljebb néhol maradt meg a ládafiában.

A lányok hajukból elől két *sudrást* csinálnak, ezt két oldalt hátra kötik a három águ *kita* (hajfonat) alá. A menyecskék fején *fűkötő* van, amely fölé gyakran keszkenőt kötnek.

Ma már csak néhány régi „tálfás” ház emlékeztet a régi fából való építkezési módra. Különösen Harasztiban még sok helyen megvannak a szépen kifaragott fülgyfa tornácoszlopok.

Feltűnő kétségkívül a községek beszédmódja, kiejtése. Egyes sajátosságok, mint az *ö-zés*, régies ragok, tájszavak stb. megegyeznek a baranyai magyarság nyelvjárási sajátosságaival, s e területeket egy nyelvjárásba fogják. Mások viszont, mint az illabiális *á*, a „selypítés”, távolabbi területek felé mutatnak, elsősorban a nyitrai vidéki és a moldvai magyarság beszédmódja felé.

A reformáció előtti egységes magyar nyelvterületből a Valkó megyei magyarság elenyészésével megszakadt az érintkezés a baranyai magyarság és a szlavóniai magyar községek közt. Az előbbiek nyelve tovább fejlődött, és lassanként különvált a *felső-* és *alsó-drávai* nyelvjárás. A szlavóniai magyarság nyelve megakadt fejlődésében, ezért sok régiséget őrzött meg fonetikában, nyelvtani szerkezetében és szókinésében is. A rájuk hatott horvát—szerb nyelv hatása sem jelentékeny, s legfeljebb csak a szókinésen érezhető.

Szarvas Gábor, Balassa József és 1910-ben Garay Ákos, 1938—39-ben D. Bartha Katalin nyelvészeti és néprajzi kutatásai⁴ sok értékes adattal gazdagították a magyar tudományt, a szlavóniai magyarság népi tulaj-

⁴ SZARVAS GÁBOR: A slávoniai tájszólás. Magy. Nyelvőr, 1876. Balassa J. 3. jegyz. i. m.; BALASSA J.: A slávoniai nyelvjárás. Magy. Nyelvőr, 1894. GARAY ÁKOS: Szlavóniai régi magyar faluk. Néprajzi Értesítő 1911. 221. l. D. BARTHA KATALIN: Tanulmányúton a szlavóniai magyaroknál. Magyar néprajz, Debrecen, 1939. I. 112. Szlavóniai néprajzi szövegek. Magyar néprajz, Debrecen, 1942. III. 377. Mutatvány a készülő szlavóniai szótárból. Magy. néprajz, Debrecen, 1942. III. 381. A szlavóniai nyelvjárás szóépítése. Magyar nyelvjárások, 1950. I. 34. Uo. Szlavóniai nyelvjárás adatok.

donságai tekintetében. Garay volt az első, aki népzenejünk iránt is érdeklődött, s kb. 30 népdalt vett fel fonográfhengerre. Az 1919-ben Jugoszláviához csatolt déli magyarság kiszakadva a magyar kulturális élet központi irányítása alól, elég későn élt a lehetőséggel, hogy a szlavóniai magyarság körében néprajzi kutatást végezzen. Kodály Zoltán 1938-ban tartott rádióelőadásával döbbsentette rá a jugoszláviai magyarságot arra, hogy a magyar népzene-tudománynak alig van adata a déli részek népzenejéről. Ekkor indult meg, 1938-tól a gyűjtőmunka, amelynek tárgyi néprajzi részét Csávosi Sándor, néprajzi, irodalmi részét Deák Imre, zenei részét Kiss János és e sorok írója vállalta. Első ízben magam jártam be Szentlászló és Kórógy községeket, másodízben mind a négyen hosszabb gyűjtőút során meglátogattuk a három falut. *Rétfalura* nem terjesztettük ki a vizsgálatot, éppen városi jellege miatt. 1940 nyarán kb. 180 dalt jegyeztem le, sajnos, gépi felvétel nélkül. Talán érdekes elmondani, milyen különösen hatott rám első ízben Szentlászlón az ódon bájú, régies nyelvjárás. Csodálkozásom egyre fokozódott, amikor bámulatosan szép, archaikus előadású népdalain át ismertem meg a nép lelkét. Ládi István ref. lelkész segítségével, nehéz körülmények közt is eredményes munkát sikerült végezniem. A gyűjtött anyag egy részét, kb. 40 dallamot 1941-ben tettem közzé.⁵ A további kutatásoknak véget vetett a második világháború, s csak 1957 szeptemberében folytatódott dr. Zsganec Vinkó horvát népzene-tudós baráti segítségével, aki nemesak magnetofonját bocsátotta rendelkezésemre, hanem maga is elkísért gyűjtőútamra, és mindenben támogatást nyújtott. Így vált lehetővé, hogy a korlátolt villanyáramszolgáltatás miatt meglehetősen mostoha viszonyok közt 120 dalt fölvehessünk. A kapcsolat a Magyar Tudományos Akadémia és a zágrábi Jugoszláv Tudományos és Művészeti Akadémia közti megegyezés értelmében lehetővé tette, hogy a viszonyosság alapján, ismét dr. Zsganec baráti együttműködésével 1958 elején újabb 300 dalt vehessek föl. Reméljük, hogy mielőbb vendégül láthatjuk, és a Dráva-menti szláv-magyar népzenei kölcsönhatások tanulmányozásában segíthetjük kedves barátunkat és kollégánkat dr. Zsganecet. A gyűjtés támogatásában tevékeny részt vett a Jugoszláviai Magyar Népi Közösség, valamint Szabó Zoltán lászlófalvi és Sipos Mihály kórógyi ref. lelkész, akiknek szíves baráti támogatása is nagy hálára kötelez.

S ezzel áttérünk a szlavóniai magyar népsziget népzenejének bemutatására az 565 lejegyzett s ebből 402 magnetofonra felvett népdal ismeretében.

Ez előadásnak kiszabott ideje miatt nem lehet célja végleges eredmények megállapítása, de még csak nagyobb számú népdal bemutatása sem. Csak arra szorítkozhatom, hogy röviden vázoljam e népzene sajátosságait, összehasonlítva a többi magyar táj dallamanyagával. Először rövid általános jellemzést igyekszem adni, majd bemutatom a legjellegzetesebb példákat,

⁵ KISS LAJOS: A szlavóniai sziget-magyarság ősi népzeneje. Kalangya, 1941.

néhány helyen összehasonlítva Garay 1910-ben felvett fonogramjaival, amelyeket a most gyűjtött dalok mellett mutatunk be.

A szlavóniai magyar zenei dialektusban legfeltűnőbb jelenség a régi anyagnak — a többi magyar tájegység anyagával szemben — szinte páratlan bősége. A gyűjtött népdaloknak nem kevesebb, mint 34 és fél %-át teszik ki a régi stílus dalai, ideszámítva a magyaros izometrikus és kanásztánc-típusúakat is. A magyaros heterometrikus anyag is túlnyomórészt régies, és 13 és fél %-ra rúg. Így a régi anyag, amely ma más vidékeken csak szórványosan fordul elő, itt közel a teljes anyagnak felét teszi ki. Ha azonban számításba vesszük a felvett egyházi népénekeket is, amelyek e kimutatásban csak a teljes anyag összetevő részeként szerepelnek (80 dallam mint az 565 dallam 14%-a) akkor a teljes anyagnak majdnem 60%-a régi dallam!

A régiesség megnyilvánul a dallamok hangnemében is. A teljes gyűjtött anyag (tehát a műdalok és egyházi énekek) számbavételével a pentaton jellegű dallamok 54,2%-ot, a modern dúr- és moll hangneműek 44,8%-ot tesznek ki. Részletezve:

A gyűjtött dallamok közül

a) tiszta pentaton hangnemű	6,7%
fríg „	17,0%
aeol „	14,7%
dór „	12,6%
mixolyd „	3,2%
összesen	54,2%
b) dúr hangnemű	32,4%
moll „	12,4%
összesen	44,8%
c) kevert hangnemű	1,0%

A legmeglepőbb a fríges hangnemű dallamok nagy száma, amely százalékban, ha *csak* a népi dallamokat vesszük számításba, s a modern hangnemű műdalokat, az idegenes és egyházi dallamokat nem vesszük tekintetbe (bár az utóbbiak közt igen nagy számmal van fríg hangnemű), a szlavóniai magyar népi anyagnak majd harmadrészét teszi ki!

A szomszédos dunántúli zenedialektus hatására a régi anyagban igen nagy-, az újban kisebb mértékben mutatkozik a *magasított* vagy *semleges* „dunántúli” terc és szeptima. Ugyanazt a jelenséget észlelhetjük, mint a régi dunántúli anyagban, hogy a terc előfordul kis és nagy terc alakjában, „semleges” formában, vagy kissé magasított moll- és kissé mélyített dúr-tercképpen,

vagyis öt megkülönböztethető módon. Ugyanez áll majdnem ilyen mértékben a szeptimára is.

Az eddig elmondottakból annak kellene kitűnnie, hogy a dallamanyag a szomszédos Dunántúl zenei dialektusába tartozik. És most következik a meglepetés. Ha a régi stílusú dallamokat sorvégzőik alapján vetjük vizsgálat alá, azt kellene várnunk, hogy legalább jó részüket BARTÓK megállapítása szerint, a dunántúli zenedialektusban általános [I]-es főkadencia jellemezze, vagyis a 2. dallamsor végén g^1 -nek kellene lennie.⁶ Ezzel szemben azt látjuk, hogy a 102 régi stílusú dal közt mindössze 7%-nak a főcezurája g^1 , míg 50%-é $bé^1$. De még az [I]-es főzárlatú dalok közül is csak 1-nek a 3. sora végződik 1-re, míg a többi b3-ra, illetve 4-re. Márpedig a ragaszkodás a 3. sorban a b3-as záróhanghoz, tipikus erdélyi, főleg a székely anyagban észlelt jelenség. A 3. sornak ilyen b3-as sorvégződését mutatja a szlavóniai magyar régi stílusú dalok 60%-a. Ugyanez az arány mutatkozik a BARTÓK által újabban szintén a régi stílusba sorolt izometrikus dallamoknál is.

Tehát a népzene tanúsága szerint nem állítható, hogy a szlavóniai négy ősi magyar falu lakossága dunántúli eredetű, ellenkezőleg azt mutatja az eredmény, hogy a lakosság keletről került ide, és megerősíti azt a feltevést, hogy a határőr besenyők leszármazottjai, vagy pedig, mint a néphit vallja azt, hogy Szent László a Székelyföldről telepítette őket ide határőröknek. Hogy mi az igazság, azt dokumentálisan ki nem mutathatjuk, de éppen a népzene bizonyossága szerint is feltételezhető, hogy a lakosság legalább egy része székely eredetű. Ugyanezt állapítja meg különben BALASSA JÓZSEF is, amikor kijelenti, hogy megőrizték a régi magyar nyelvnek a Dráva menti magyarok által elhagyott vagy megváltoztatott egyes tulajdonságait. Ez így is van, csak az a kérdés, hogy az állítólag elhagyott vonások egyáltalán megvoltak-e a Dráva menti nyelvjárásban, vagy pedig a szlavóniai magyarok magukkal hozták ezeket az eltérő sajátságokat, amelyeket természetesen meg is őriztek, mivel nyelvük alapvető jelenségei voltak. Ebben a kérdésben, éppúgy, mint a népzenei hovátartozás problémáiban is a további kutatás mondja majd ki a végső szót. Mindenesetre igen érdekes ez a nyelvben és a népzeneben egyaránt észlelt kettősség, amelynek felderítése megérdemli a további beható kutatást.

Most pedig áttérünk a dallamanyag bemutatására. Anyagunkat három részben tárgyaljuk. Elsőnek azokat a típusokat mutatjuk be, amelyek — legalább ebben a formában — kizárólagosan csak a szlavóniai falvakban fordulnak elő.

Első példánk („Imhol kerekedik”) a három falu egyik legelterjedtebb dala, kvintváltó szerkezetével, fríg hangsorával, dús ornamentikájú *parlando* előadásával egyike a régi stílus legszebb dallamainak. Távoli rokona a „Lészál-

⁶ BARTÓK BÉLA: A magyar népdal. Bp. 1924. (ezentúl: Bartók) XX. 1.

lott a páva”⁷ — típusnak. Néhány változata ismerős Baranyában is.⁸ Sokféle szöveggel kapcsolódik, leggyakrabban — mint példánkban is — egy régi ballada-szöveg töredékével. Ez már megtalálható Pálóczi Horváth Ádámnál,⁹ kiadta Thaly is,¹⁰ megvan Kálmány nemrég kiadott hagyatékában is.¹¹ Garay Ákos kórógyi gyűjtéséből fonográfól lejegyezte, és alapvető népzenei művében Bartók adta ki.¹² *Harasztiban* e dal előadása kevésbé cifrázatos, de egyébként az általam felvett 9 változat közül hetet „hehentesekkel” díszítve énekelnek. Először Garay fonográfjáról magnetofonra áttéve halljuk a dalt, majd egy 1957-ből származott magnetofonfelvételtől egy ugyancsak kórógyi születésű asszony előadásában.

1a)

1. Im-hol ke-re-kö-dik
Egy fe-ke-te föl-hő,
Ab-bán to-lősz-ko-dik
Szőr-gá-lä-bú ho-ló.

2. *Állj még, holó, állj még,
Hadd üzenék tőled
Apámnak, anyámnak,
Jegybéli mátkámnak!*

Kórógy, Vacsora Ádámné.
M. F. 1131 d)

3. *Há kérdik, hogy vagyok,
Mondd, hogy beteg vagyok,
Győri temetőben
Nyugodni akarok.*

Garay, 1910., lej. Bartók.

⁷ KODÁLY ZOLTÁN: A magyar népzene. 3. kiadás, Bp. 1952. 1. sz.

⁸ BERZE NAGY JÁNOS: Baranyai Magyar Néphagyományok I—III. I. 556. l. (62), 554. l. (59—60), 290. l. (36).

⁹ PÁLÓCZI HORVÁTH ÁDÁM: Ötödfélszáz énekek. Sajtó alá rendezte Bartha Dénes és Kiss József. Bp. 1953. 300. sz.

¹⁰ THALY KÁLMÁN: Régi magyar vitézi énekek és elegyes dalok. Bp. 1864. II. 334. l.

¹¹ KÁLMÁNY LAJOS (hagyatéka I.): Történeti énekek és katonadalok Bp. 1952. 196. l.

¹² BARTÓK 40. sz.

1b)

$\text{♩} = 108$

1. Im - ho - lə ke - re - kö - dik
Egy fe - ke - te fél - hó,
Á - bən tag - lóz - ko - dik
Sár - gá - lő - bú hol - lő.

2. *Ájj még, holó ájj még,
Hád üzenek tőüled
Ápamnak, anyamnak,
Jégybéli mátkamnak*

3. *Há kérdik, hogy vág yok,
Mondd még, hogy ráb vág yok,
Á nehéz rábságból
Ném szabadulhatok.*

4. *Há megszábadulok,
Oj fogadást tészök:
Mindönáp háromszor
Á templombá megjök.*

5. *Ot sém imádkozok
Á megholt hívekér:
Á szegény ráboknak
Szabadulásokért.*

Szentlászló, Nagy Jánosné Miecza Borbála (55).
AP. 1824 a)

Kiss L. 1957. IX.

2. példánk rokon nélküli, szintén fríg hangnemű, régi stílusú dallam. Ritmusa változatlan (vi. a szöveg szótagjainak hosszúságához nem alkalmazkodó) *tempo giusto*. Mint néhány régebbi helyszíni feljegyzésem is igazolja, eredetileg talán $\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$ képletű izoritmikus dallam lehetett. Az előadó még atyjának: Kántor Józsefnek 1860-ban írt katonakönyvéből¹³ ismeri a szöveget, de tudja kívülről is. A dallamnak csak távoli változatai ismeretesek, amelyek egy-egy vonásban egyeznek, de egészükben nem. Ritmusváltozatai a KODÁLY-VARGYAS i. m. 61. sz. (Túl a vizén a tengörön), 62. sz. (Ifjúság, mint sólyommadár). Más változatok viszont ritmusban térnek el lényegesen, így pl. a dalamban hozzá legközelebb álló 64. sz. („Szár az a bokor a tetőn”).

¹³ Kántor József katonakönyve. Kézirat. Orsz. Népr. Múzeum EA. 1125.

A dal funkciójára nézve szüreti dal. Mivel nem térhetünk ki a népszokások ismertetésére, meg kell elégednünk néhány, a bemutatott dalokhoz fűződő néprajzi adattal. Ezt a dalt a szőlőőrzésről hazafelé tartó lányok énekeltek. Szüreti mulatságuk nem volt, de a fiatalság a szőlőőrzés közben együtt szórakozott, és ilyenkor volt alkalom a kiéneklésre is.¹⁴ A bemutatandó dal mindig szokásos volt az említett alkalommal. Harasztiban is ugyanezzel a szöveggel, de más, modernebb dallammal énekelte egy idős asszony.

2.

J. = 90

1. Im - hol szü-ret, egy - két hó-nap,
Lé - tē - szem szűz - ko-szo - rú - māt,
Fél nem ká-pom azt az egy-gyet,
Hogy fe-jem-be tē-gyem-töb-bet.

2. Szőlők, szőlők, máj'd megszénnek,
Lányok, lányok, máj'd elvisznek.
Ugyá'l, lányok, mit csináltok?
Máj'd lebontják szép sudraqstok.	4. Most érzünk bé af fálubá,
Aqj ki, rózsám, kiskapudba,
Nyújtsd kijá gyertyávilágot,
Még az éjjel veled haqlok!
3. Ágás-bogás sűrű töjffá,
Nem láttam a rózsám még má.
Nem is volt még má vig nápom,
Homájba borult csillágom.	5. Üröm, öröm, fehér öröm,
Csák egy kislány az irígyöm.
Az is azért az irígyöm:
Szeretője szól énnéköm.

Szentlászló, Gyöke Illésné Kántor Mária (76). Kiss L. 1958. I.
AP. 1906 b)

¹⁴ „...Szüreti ünnep nincs. Inkább szőlőéréskor a szőlőpásztorság megy eféle számba. Valamennyi leány kint van reggeltől estig a szőlőben. Dalolnak, a seregélyeket kergetik. Hirdetik az új párokat, a kik novemberben kerülnek majd össze. Így: Palkó Józsi—Pap Mári páros! ujujúj!” GARAY ÁKOS: 4. jegyz. i. m. 226. l.

3. dalunk gyermekdal szövegű. Ez a szöveg megtalálható már Pálóczi Horváth Ádámnál, megvan Veres Márton daloskönyvében is (1793-ból). Primitív dallam, szerkezete eredetileg két-soros lehetett, kvintváltással, mint azt egyetlen ismeretes változata igazolja.¹⁶ Mostani alakjában az 1—2. sor hozzáadásával ötsorossá vált. Érdekesen emlékeztet a cseremisiz-dallamok egyik olyan típusára, amelyekben *kétszeres kvintváltás* észlelhető. Az utolsó sor itt is úgy kezdődik, mintha még egy kvinttel mélyebben ismételné a dalsort, de aztán visszakanyarodik, és a 3—4. sor mintájára fejezi be. A szintén fríg hangsorú dal csak Szentlászlón ismeretes. 40 év körüli férfi előadásában halljuk, akinek kis unokái is éneklük.

3.

♩: 102

1. - Hol jár - tá - la, bá - ró - ny - kám,

Hol jár - tá - la bá - ró - ny - kám?

♩: 112

- Ker - tők á - látt, ősz - szo - ny - kám,

Ker - tők á - látt, ősz - szony - kám,

♩: 122

♩: 110

Kertők á-látt, ősz - szony - kám!

2. *Mit öttél, bārānykām,
Mit öttél, bārānkām?
— Zöld füvet, asszonykām,
Zöld füvet, asszonykām,
Zöld füvet, asszonykām!*

3. *Mit ittál, bārānykām,
Mit ittál, bārānykām?
— Folyóvizet, asszonykām,
Fojóvizet, asszonykām,
Fojjóvizet, asszonykām!*

Szentlászló, Kelemen Mihály (41).
AP. 1899 g)

Kiss L. 1958. I.

¹⁶ 9. jegyz. i. m. 273. sz.

¹⁶ BARTÓK 38. sz. („Add ide, angyalom”) Nemesócsa (Komárom).

4. dalunk régi stílusú kvintváltó dallam, az átfutó „pien”-hangok ellenére az ötfokúság nyomaival. Szövege XVII. századbeli műszövegre utal, amelynek poétikus fordulatait a népdal drasztikus csattanóval fejezi be. Természetesen ezt nem közöljük. Érdekes, hogy a dalt annak a dalosnak a fia, akitől először jegyeztem le 1940-ben, ma már csak féldallamként ismeri annak ellenére, hogy a szöveget még néhai atyjánál is teljesebben tudja, és hogy egyébként igen muzikális. Itt nem lehet szó egyébről, mint a régi stílus kvintváltó elvének elhomályosodásáról az ifjabb nemzedék körében.

Először Garay hengerén halljuk a dalt, majd egy idős előadótól az idén felvéve.

4 a)

Egy szem szö-lőt még-é-het-nék,
Tá-lá-ná job-bán be-szél-het-nék.
Há-já le-vé-ből i-hát-nám,
É-ké-seb-ben dá-nol-hát-nám.

2. *Túl a Tiszán egy nyírfába
Találtam egy szép leányrá.
Hol a rubin, hol a gyémánt?
A két kárja lilijomszál.*

3. *[:Az két kárja lilijomszál,
Jáj, de jól jár, ki véle hál:]*

Kórógy, Vacsora Ferenc.
M.F. 1130 a)

Garay, 1910., lej. Bartók.

4b)

J: 172

1. Egy szem szó - lóta mög - ő - het - nék
 m - Min - gyaort jo - bá - n be - sí - l - het - nék,
 Há a le - vé - ből i - hát - naom, m -
 Min - gyaor job - bân dá - nel - hât - naom.

2. *Túl a Dunán, a Bácskában*
Szerelmes vótam egy lapná.
Hol a rubin, hol a gyémánt?
A két karja lilijomszagr.

3. *Csöcse van bécsi retékből,*
Szömöldöke mind sejömből.
 |: *Ászú szőlőből a nyaka,*
 |: *Naqdmézből még az ajákát:*

Kórógy, Tóth József Tucak (79).
 AP. 1911 h)

Kiss L. 1958. I.

5. dalunk régi, fríg hangsorú, 3-soros dallam, változatát nem ismerjük. Eleje emlékeztet a „Repülj fecském” kezdetű népies dalra, de ez csak külső hasonlatosság. Gyanítható, hogy talán délszláv eredetű, vagy ilyen hatás alatt keletkezett. Szövegét — gyermekdalszerűen kezelve — megtaláljuk Bartók „Cipósütés” c. gyermekkórusában.

5.

♩ = 124

1. *m* - Mén ó sze-kér, *m* - mén ó sze-kér, *m* -
 Májd á má-lom-bá ér, májd á má-lom-bá ér,
 Á má-lom-bá, á má-lom-bá.

acc.

Há - rom mó-nár - legény, há - rom mó-nár - legény,
 Á má-lom-bá, á má-lom-bá.

♩ = 144

grízt csi - nyál Csárdásné, kocsmáros-né, Molnár.

2. *Égyik szitáll, másik rostál,*
 |: *A harmadik grízt csinyál:*
Á málombá, á málombá.

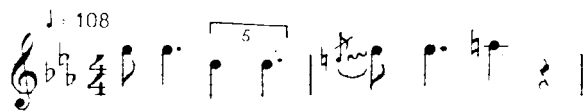
3. |: *Csárdásné, kocsmárosné:*
Hájtsd el az urádat, szeress még engömet
Molnárné, kocsmárosné!

Kórógy, Tóth József Tucak (78).
 AP. 1911 b)

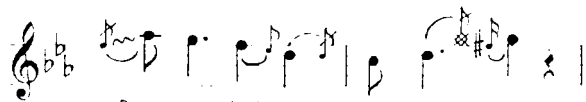
Kiss L., 1957. IX.

6. dalunk közelebbi változat nélküli, alkalmazkodó tempo giusto ritmusú, fríg hangsorú dallam, a kvintváltás nyomaival. Előadója idős asszony, aki ezt mondta : „Ápikaqom énekölte, ámikor kicsit iszkos volt”.

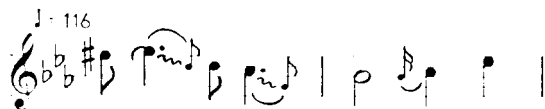
6a)

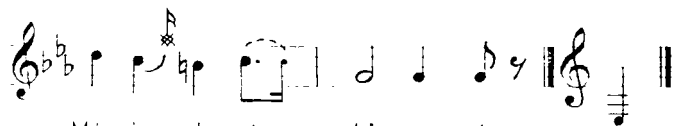
1. I - hát - ragm én, de ninc mit,

Borért küldnék, de ninc kit.

Beteg az én gá - lám - hom,

Még is el - mé - gy, há mon - dom.

2. *A szép asszony meszi lát,
Borért küldi az urát.
Míg az urá borért jár,
Nyálka fattyú vele hál.*

3. *Csáplárosné, szép asszony,
A szavamra hálgásson,
|:Jöjjön be a szobámba,
Feküdjünk le éggy ágyba !:*

Szentlászló, Gyöke Illésné Kántor Mária (76).
AP. 1907 f)

Kiss L., 1958. I.

Ugyanerre a szövegre egy 45 éves férfi egy másik dallamot énekelt, amelyet öreganyjától tanult. Közelebbi változatát ennek a szintén fríg dallamnak sem ismerjük.

6 b)

J: 144

1. I-háta - nām én, de nincs mita,
Borért kún - nek, de nincs kit.

J: 151

Be - teg az én ön - gyá - lam,
Még - is el - mēgy, há mon - dom.

2. *A szép ásszony messzi lāt,
Borért küldje az urāt.
Mig az urā borért mēgy,
Szeretője hozzā mēgy.*

Szentlászló, Kántor Zoltán (45).
AP. 1900 f)

Kiss L., 1958. I.

7. példánk fríg hangsorú, kvintváltó régi dallam, amely csak annyiban tér el a régi stílus jegyeitől, hogy a 2. és 4. sor ritmusbővülése folytán heterometrikussá vált. Ennek oka az az újonnan ráhúzott szöveg, amelyre most éneklik ezt a kétségkívül nagy régiségre valló dallamot.

7.

J. cca 100

1. Ej, ki, ki, ki, ki, ki, ki volt itt,
 Ki-nek a ká-lá-pu-jó má-rádt itt?
 Áz én ró-zsám, á-zz volt itt.
 Án-nák a ká-lá-pu-jó má-rádt itt.

2. *Ej, rom, rom, rom, rom, rom,*
A szégedi vásárt bėjárom,
Ott veszök egy pejkáncát,
Azon járok, babám, téhozzád.

Szentlászló, Kelemen Mihály (41).
 AP. 1898 g)

Kiss L., 1958. I.

Következő példánk műzenei eredetű népdal-változatok. 8. példánk is nyilvánvalóan mődal származásra mutat nemcsak szövege, hanem dallama alapján is. Ez is, meg a következő virrasztó énekek is a Rákóczi-nótával vannak rokonságban.¹⁷ Eredetük még nincs kiderítve. Egy rossz változatát közölte már BARTALUS,¹⁸ de úgy látszik, nem érezte jónak a félzárlatszerű fríges befejezést, mert egész zárlattal adta ki.

¹⁷ 7. jegyz. i. m. 45. l.

¹⁸ BARTALUS ISTVÁN: Magyar népdalok egyetemes gyűjteménye. I—VII. Bp. 1873—1896. (Ezentúl: Bartalus). V. k. 104. sz.

8 a).

$\text{♩} = 46-50$ poco accel

ej, Világ, világ, há j így bñnsz ve - lem,

Re-míny-sí-gém hát ki-bej le - iém?

$\text{♩} = 66$

Hér-vo-dok bú - sú-lá-sim-bán, sírki-sű bñn-jó,

Bój-jó-ji-mát fél sém vészi kinek jól vñn dol-gá.

Más ritmusok :

$\frac{4}{4}$ ♩ ♩ ♩ ♩ | ♩ | $\frac{3}{4}$ ♩ ♩ ♩ | ♩ |

$\frac{4}{4}$ ♩ ♩ ♩ ♩ | $\frac{5}{8}$ ♩ ♩ ♩ | $\frac{2}{4}$ ♩ ♩ |

Kisvisnyó (Gömör), Gérecz András (65).
F. 155 b)

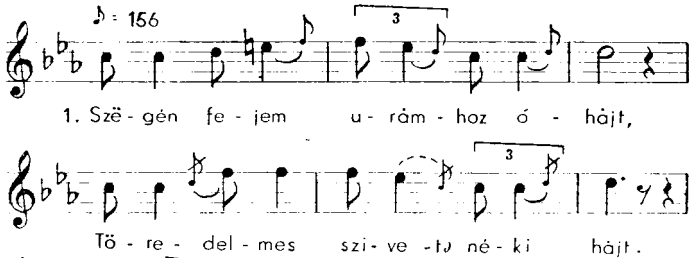
Kodály, 1912.

9. példánk ugyancsak a Rákóczi-csoportból való, és a közölt kórógyi változat mellett ismeretes Harasztiban is. Éjszaka éneklik virrasztáskor. Talán újabb nyomtatott kiadások¹⁹ is elősegítették szövege fennmaradását.

¹⁹ Balassa Bálint és Rimai János: *Istenes Énekek*. 1806. Pozsonyban és Pesten, Fűskuti Landerer Mihály betűivel. 254. l.

9.

♩ = 156

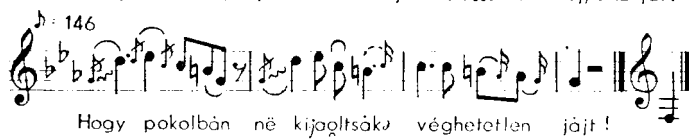
1. Szé - gén fe - jem u - róm - hoz ó - hájt,
Tö - re - del - mes szi - ve - tő né - ki hájt.

♩ = 162

Ó, Is - te - nőm, mej soká vét kēm, m - mutassá nekēm oji o - ká - ját.

♩ = 146

Hogy pokolbán nē kijaglsák véghetetlen jajt!

2. *Anyām mikó hoz év világrá,
Á bú eltölt árnyék-hagzámrá.
Kis korombán ez óragbán hogy nēm tett bé já sírbá,
Bűnök hálmá nē jött volná apró csontomrá.*

Kórógy, Dezső Illésné Gajnok Borbála (73),

Losa Istvánné Gajnok Sára (68).

AP. 1912 *d*)

Kiss L. 1958. I.

A 10. dal hasonlóképpen a Rákóczi-csoporthoz tartozó fríg dallam. Szövege a XVI. századból való. Dallamának eleje emlékeztet a BARTÓK—KODÁLY 150 erdélyi népdal²⁰ 71. számára („Valamennyi búzaszál van víg aratáskor”).

²⁰ BARTÓK BÉLA—KODÁLY ZOLTÁN: Erdélyi Magyarság. Népdalok. Bp. 1923.

10.

♩ = 116

Mögösztlöl: é-nu lé gődet, urám, én átvaom, ltm.

Mert á-tyá-ji, gondod vágyon terém-lóm, rë-iaom.

Szen-tu lel-ké-dét, urám, övez-zed hoz-zaom.

Il-lik azér-tu mögösztlöl-nom, s në-véd aoldá-nom.

Në-véd ál-dá-nom.

Haraszi, Sülyös Palkó Istvánné Illés Julis (81).
AP. 1923 d)

Kiss L., 1958. I.

11. dallamunk szintén virrasztó ének a Rákóczi-csoportból. Szövege Nagybánkai Mátyástól való 1574 előttről — de van több különböző szövegű változata is. Vannak benne verbunkos dallamelemek is, úgyhogy erősen emlékeztet a Hány Jánosból ismert *Toborzóra*. („A jó lovas katonának de jól vagyon dolga.”)

11.

n - Nē hágy el - es - nēm, fél - sé - gēs Is - ten,
ke - se - rű - sé - gőm - be,
Tē szent [i - j] - dē - ra légy se - gít - sé - gű - l,
nē es - sem két - ség - be. m-
Mē - rē mindön - fe - lűl l - lo - g - to - dā, Ur - s - te,
vāgyok ki - sér - tēt - ben.

2. *Az írās rolád, felségēs Isten, bizonynyál ezt mondja,
Hogy valākinék tēbenned vāgyon szīve nyūgodálmā,
Az oján embör mēg nēm szēgyēnűl, mert tēj vāgy oltálmā.*

Kórógy, Dezső Illésné Gajnok Borbála (74),

Kiss L., 1958. I.

Kistót Istvánné Bózsó Julis (71).

AP. 1923 j)

12. dallamunk a közöltön kívül egyéb szövegekkel is (pl. „Örökkévalóság” kezdetűvel) énekelt *virrasztó ének*. A virrasztás a szlavóniai négy magyar faluban ma is fontos, szertartásszerű temetési szokás, amelynek keretében rengeteg halotti ének eléneklésére kerül sor. Ennek köszönhető, hogy az említett falvak népe oly sok értékes régiséget megőrzött. Így a virrasztás sokszor már a XVI. sz. szövegeinek és dallamainak valóságos tárházává lett. Az alábbi háromsoros fríg dallam megvan már PÁLÓCZI HORVÁTH

ÁDÁMPÁL²¹, aki maga is igen réginek véli. Nyomtatásban közölte SZABOLCSI,²² majd KODÁLY is,²³ egy dúr-változatát pedig KISS LAJOS.²⁴ A dal előadója apjától, a már említett Kántor Józseftől tanulta, [vö. 13. jegyz.] aki a falu vezető énekese volt.

12.

1. M - mi - dón vé - ge - zet - re
El - jön í - té - let - re
Az é - ga - nek fel - hó - ji - ben.

2. <i>Akkor angyalokkal,
A sok szent károkkal
Én is neved dicsérjem.</i>	6. <i>Mit kívánják néktek?
Ménnyegi örömet
Hogy Istentől nyerjétek.</i>
3. <i>Kedvessim, elméntem
Közületek innen
Örök nyúgodalomra,</i>	7. <i>Aldjátok az Urát,
Adjon nyugodalmat
Az élőknek földjében,</i>
4. <i>A temetőkertnek
Sötét üregébe,
Fekete gyászföldjébe.</i>	8. <i>Hogy így végzetre
Jussátok az égbe,
Hol engemet megláttok.</i>
5. <i>Kedves feleségem,
Árvá gyermekejím,
Könnyekkel öntözzönek!</i>	9. <i>Dicséret Atyaonak
És az ő Fijaonak,
Érettem ezt mondjátok!</i>

Szentlászló, Gyöke Illésné Kántor Mária (76).
AP. 1828 d)

Kiss L., 1957. IX.

²¹ 9. jegyz. i. m. 252. sz.

²² SZABOLCSI BENCE: A XVI. század magyar históriás zenéje.

²³ KODÁLY ZOLTÁN: Iskolai Énekgyűjtemény I—II. Bp. 1943—44. 553. sz.

²⁴ KISS LAJOS: Régi népdalok Hódmezővásárhelyről, Karcag, 1927. 70. sz.

A következő négy dal a magyar népzeneben ismeretes, de ritkán előforduló típusok változata. 13. példánk népballada, amely egy múlt századbeli rabló-históriát: a kórógyi pap elleni rablótámadást mondja el. Dallama sokkal régebb, mint a szövegben tárgyalt eset időpontja, nyilvánvalóan újabb, aktuális szöveget fogtak rá, és ez fenntartotta magát. Teljesen egyező dallamváltozata nincs, legközelebb áll hozzá Bartók 83. sz. („Akkor szép az erdő, mikor zöld”) és a Háryból ismert még közelebbi variáns („Felszántom a császár udvarát”). A szlavóniai betyárballada-változat mind a három faluban ismeretes. Érdekes, hogy főszereplői közül az egyik rabló: Egyed János magyar, a másik: Szávics Milos szerb. Az is érdekes jelenség, hogy bár a rablótámadás szörnyűségei szinte drasztikus leírásban jutnak kifejezésre, a befejező lírai rész mégsem titkolja a nép rokonérzését az elfogott rablókkal szemben.

A dalt először Garay fonográfjáról, majd magnetofonról halljuk.

13 a)

É - gyed Jā - nos vót az á ve - zér,
 Ki jó páp - hoz mēnt be leg - e - löbb.
 De ó - tet sēn - ki nēm ös - mer - te.
 Mert mind - nyā - ji - kát mēg - kö - töz - te.

2. *Męgkötözték Vajást nánóval,
 Babát męgkötözték Ganyóval,
 Męgkötözték Mārit Zsofiával,
 Márcit męg męgköttek Pálival.*

3. *Szāvics Milos, kedves pájtásom,
 Hogyan tetszik a bujdosásom?
 Rajtad a sor, verik az dobot,
 Hogy fogják męg a sz Szāvics Milost.*

Kórógy, Vacsora Ferenc.
 M.F. 1131 a)

Garay, 1910. lej. Bartók.

13 b)

1. Szö-vics Milos, ked-ves páj-tó som, r-

Veled együtt á von-do-log - som, r-

Ráj-tód á ser, ve - rik á do - bot,

S hegy el - fog - jock á Szav - vics Mi - lest.

2. Szavics Milos volt az a vezér,
 Ki Kórógyba bémént legelébb
 A kórógyi pápnak pénziéért
 És ű magának életijért,
 A kórógyi pápnak pénziéért,
 És az ű maga életijért.

3. Visznek engem ére kijelé,
 A kórógyi faluvég felé.
 M'e' kél a kocsisnak aoláni,
 Másik ódalaorá fordúlni.

4. Kútágsrá szálot á veréb,
 Rózsagm, azt á káncsót ádd eréb!
 |:S igyagol, rózsagm, ágyagol belőle,
 Tudom, nēm hálol mēg májd tőle!:

Haraszi, Balázs Ferenc Pipac (49).
 AP. 1833 e)

Kiss L. 1957. IX.

14. „Cikó²⁵ vállán ég á mécs, ég á mécs” kezdetű példánk táncdal-féle, amint azt a bemondó adatán kívül *változatlan tempo giusto* ritmusa is igazolja. Szövegében az 1. vsz. 2. sorának „Elugrot á vincigréc” értelmét nem tudta megmagyarázni az énekes, de nyilván 1848-as emlékről van szó, és a kétés szó Windischgrätzet jelenti. A fríg hangsorú dallamnak vannak ismert változatai népzeneinkben, egyet már BARTALUS²⁶ is közöl Arany János nyomán.

²⁵ Cikó = kemence.

²⁶ BARTALUS V. 134 („A mi cicánk férjhez akar menni”).

14.

$\text{♩} = 92$

1. Cikó vállon ég a mécs, ég a mécs,
 El-uga-rott a Vinci-ga-réc, Vinci-ga-réc,
 Há jén ár-rá föl-ü-lök, föl-ü-lök,
 Ked-ves ró-zsám, lè-ho-zá-dy re-pü-lök,
 Há jén aq-rá felü-lö-gy, fel-ü-lök,
 Ked-ves ró-zsám, lè-hoz-zá-dy re-pü-lök.

2. *Hány esztendő's lehet'él, lehet'él,
 Mikor engöm szeretni kezdet'él?
 — Tizénhárom még egy fél, még egy fél,
 Kéretelék, nem jülél, nem jöt'él.*

Harasztí, Balázs Ferenc Pipac (49).
 AP. 1834 a)

Kiss L. 1957. IX.

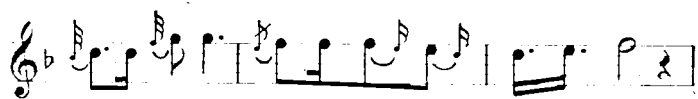
15. példánk országszerte, de főleg a Dunántúlon ismert dallam, amely egyúttal egyik legkedveltebb dala a három falunak is, amint ezt hét feljegyzett változat is igazolja. A dallam legrégebb feljegyzése Kiss Lajos kéziratában²⁷

²⁷ Kiss Lajos kézírata 1864—79. Nemz. Múz. Ms. Mus. 483. sz. III. 963 („Vigan fiúk! vígságnak van a napja”)

van meg, nyomtatásban öt ízben is megjelent.²⁸ Ismeretes még 4 dunántúli, 3 felvidéki (kárpátaljai), 3 erdélyi és egy Békés megyei változata. Van egy horvát változata is.²⁹ A szlavóniai változatok közül először Garay fonográf felvételéről, majd egy mostani magnetofonfelvételtől halljuk. Érdekes, hogy a majdnem félszázados időköz ellenére mennyire azonosak a dallamfordulatok a két, különböző faluból való változatban.

15 a)

1. *Kocsmárosné nekem hálát főzön kend,
Az mellé még száz iccē bort hozon kend!
Sári lányát strázsára j állítsa kend,
Há zsándár jön, nekem hírül j adjá kend!*

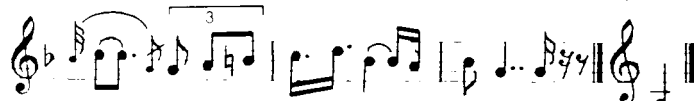
2. Sári lányá be-szö-löd nőgy i-jed-ve:

Á-mó hol jön kilenc zsándár fegyverben.

Mező Jóská nēm vēt-te jezt tré-fá - rá,

Fél-ugrott á kis pej-lo-vá hā-tā - rá.

3. *Lová lábá megakádt a gödörbe,
Mező Jóskát ott fogták még fektébe,
Mégkötözték kezét-lábát kötéllel,
Úgy tették fél a kocsirá kötözve.*

Kórógy, Borka Ádámné.
M.F. 1127 b)

Garay, 1910., lej. Bartók.

²⁸ TÓTH EDE: A kintornás család 10. sz. Népszínházi Műsorozat 76. 1. LIMBAY ELEMÉR: Magyar Dal-Album. I—VI. 1880—1888. 298. sz., TISZA ALADÁR: 108 kedvelt népdal (Rózsavölgyi 1898.) III. füz. 38. sz., ECSEDI ISTVÁN—BODNÁR LAJOS: Hortobágyi pásztor- és betyárnóták. Debrecen, 1927. 4. sz., SZUNYOGH LÓRÁNTNÉ: Nótáskönyv, Bp. 1900. 223. sz.

²⁹ ŽGANEC VINKO: Hrvatske pučke popijevke iz Medjimurja. Zagreb, 1920. 297. sz.

15 b)

1. Bē-hyō - rj-gyerök ál - látt zö-rög ó há - rászt,
 Nyör dē-rē-kön tá - ká - rít bē á pá - rászt.
 Úgy e - l - hojnnya - ke - ze - lő - - bā e - re - jét,
 El - á - lu - szik, 'e - la - háj - tom az hát ök - rét.

*Csak egy éjjel hajthatom ē lopottba,
 Hármánprá májd eládom igazba.
 Nēm köl nekēm sēm nótáros, sēm bíró,
 Mágam leszök bētyárló-pákszusíró.*

*Pásszust kérnek á lovámrá, de korān,
 Nēm vágyok még tizēnnyóc éves bētyār.
 Májd há tizēnnyolc éves bētyār lészék,
 Mágam bētyárló-pákszusíró lészék.*

Szentlászló, Palizs Józsefné Pöte Julis (58).
 AP. 1818 d)

Kiss L., 1957. IX.

„A Dunáról fúj a szél” szövegre énekelt fríg hangsorú változat, amely emlékeztet a „Dárum madárum” vagy „Három a pille” refrénű dalra.³⁰

16.

A Du - nã - rul fuj a szél,
 Fa - kúdj á - laom, máj nôm ér,
 Du - nã - rul fuj a szél;
 Há - ja Du - na né - vó - ná,
 I - jen hi - deg sáv vá - ná,
 Du - nã - rul fuj a szél.

Harasztí, Sülyös Palkó Istvánné Illés Julis (81).
 AP. 1920 í)

Kiss L., 1958. I.

Most három ismert műzenei alkotásnak Szlavóniában megőrzött népi változatát halljuk. Az első a „Siralmas volt nékem” kezdetű múdál, amelyet Dobai István szerzett, mint a versfők mutatják. A XVII. századi Szencsey-kéziratból Thaly közölte nyomtatásban.³¹ Dallama megvan Pálóczy Horváth Ádám

³⁰ BARTALUS II. 201. sz. (Bartalus kéziratában I. 292. sz.), LIMBAY : 28. jegyz. i. m. 1009. sz. vö. 660. sz.

³¹ 10. jegyz. i. m. II. 283. l.

gyűjteményében (50. sz.). Kodály a Magyar népzeneben közli Pálóczi Horváth Ádám dallamát egybevetve egy *Siklódról* (Udvarhely) való népi változattal, amely 2 vsz.-ot őrzött meg.³² A virrasztóban szokták énekelni Szentlászlón és Kórógyon, s a többi halotti énekkel együtt népi kéziratokban öröklődve maradt meg majdnem teljes alakjában, csak az A kezdőbetűjű 6. vsz. hiányzik, érdekes, mind a két faluban, ami közös forrást feltételez annak ellenére, hogy a két változat 3. dallamsora némi eltérést mutat. Harasztiban nem ismeretes.

17.

♩ : 152

1. Si - ról - más volt né - kem

Vi - lög - ra szü - let - nem,

♩ : 132

Hogy e - zé - ket kell szen - ved - nem

Me - jé - ket nem re - mény - lēt - tem.

2. <i>Tigristéjjel tálaon</i>
<i>Tártot vót jól anyaom.</i>
<i>Jáj, ki volt az én mostohaom</i>
<i>Bánatjaot ruhaozta rejám!</i>	5. <i>Hálállal megvívnom,</i>
<i>Világból kimúlnom</i>
<i>Jobb vóna, mint itt kínlódnom,</i>
<i>Szokátlán dolgozta tanulnom.</i>
3. <i>Élök-é, nem tudom,</i>
<i>Hol esik hálaoplom.</i>
<i>Óránként nőttön nő kínom,</i>
<i>Jáj, hová légyek, nem tudom!</i>	6. <i>Néköm is irigyim,</i>
<i>Titkos ellenségim,</i>
<i>Mérgét adának barátim,</i>
<i>Kétszínű jójakaróim.</i>
4. <i>Pusztaságban került</i>
<i>Szűvem búba merült.</i>
<i>Reménységöm is már meghült,</i>
<i>Ó, anyaom engem minek szült!</i>	7. <i>Ugyánnis a jójért,</i>
<i>Éltemben sok bút ért</i>
<i>Szívemben hozz raom még ázért,</i>
<i>Rossz világ, nekém hálált mért.</i>

³² 7. jegyz. i. m. 49. l.

8. *Síratom magamat,
Elmult napjaimat,
Bizom Istenre dolgomat,
Eligázzátja bájomat.*
9. *De csak az keserves,
Lelkémnek gyötrelmes,
Hogy bujdosom, mint Ulives,
Ki sokat járt, és lett híres.*
10. *Ó, napok napjái,
Tengörnek hábjái,
Életünknek víg órái,
Keserűségnek napjái.*
11. *Bánatim újulnak,
Síralmim nem múlnak,
Könnyejim orcámon fojnak,
Éngem a fák is síratnak.*
12. *Ágyon Isten sok bút,
Ázonfölül bosszút,
Ki nekem szerzött haqborút,
De még ő jís igyére jut!*
13. *Igy siráttá magát,
Elhagyván világát,
Ki náponként mondja jájját,
Húron pöngeti nótáját.*

Szentlászló, Gyöke Illésné Kántor Mária (76).
AP. 1827 a)

Kiss L., 1957. IX.

18. példánk „Seregöknek hatalmas nagy királya” kezdetű egyházi népének, szövege az *Erdélyi Énekeskönyvben* van meg, innen átvette az *Új magyar református énekeskönyv* is (207). Népi változatát Kodály Zoltán szintén peremvidéken, Gömörben Peröcsényben jegyezte fel.³³

18.

♩: 152 – 148

1. Se-re-gö-kə-nek há-tá-lə-más nagy ki-ra-g - ja,
Kö-nyör - gé-söm szé-kö-de-tə még - tá - laol - já.
m - Mert szi - ve-met so-kə bú áll - já.
Oj-ján bűn-tə-lə mint a moeg-tə-rra-helt gəj-hə.

poco rit.

³³ 23. jegyz. i. m. II. 510. sz.

*Im, előted megáláztam magámát,
Földre hájtván szomorodott orcámát,
Háld meg, atyám, csendős szómát,
Add meg, kérlek, szívből várt lelki jómat!*

*Kórógy, Dezső Illésné Gajnok Borbála (73),
Losa Istvánné Gajnok Sára (68).
AP. 1912 b)*

Kiss L., 1958. I.

19. példánk „Miként Egyiptusba egy pëlikánmadár” egyike a legérdekesebb leleteknek Szlavóniából. Ez a szöveg a XVII. századból való, szerzője Pécseli Király Imre. A Kun-kódex őrizte meg (1621—48. 139. l.), de népszerűsége folytán még 1855-ben is megjelent Bagó M. kiadásában: „Öt szép új Istenes énekek” címmel. Talán ennek révén ismeretes a négy faluban is, mert két különböző dallamra fogták rá a szöveget. Az egyik nem más, mint a „Kádár István” históriájával kapcsolatos, itt frígesített régi dallam, amelyet Kodály dolgozott fel ének- és zongorára. Lajtha László is két különböző dallammal közli.³⁴ A Szlavóniában e szövegre énekelt másik dallam nem más, mint az Illyés István: 'Sóltári énekek' (Nagyszombat, 1693.) 61. sz. Mi az első változatot közöljük *Harasztiról*, ahol virrasztáskor ma is elmaradhatatlan.

19.

1. Mi - kép Egyiptusban egy pe - li - kán má - daor n -
Nëm - tu - da - nã, mi lé - gyën - n a mënyo - ji ud - var, m -
Mej - ben õz i - da - vë - ség ér - dö - mün - ka né - kül jaor,
Az Úr Jé - zus Krisztus a - ba - n i - gáz sã - fãr.

³⁴ LAJTHA LÁSZLÓ: Sopron megyei virrasztó énekek. Bp. 1956. 164. és 150/a sz.

2. *Nohá jaz Úristen a mēnyeki kincsēt
Nēm adta jōnéki j amáz okos lelkēt,
Sēm az idveségre vezérlő Szentlelkēt
Mert csak az embernek adā mindezékēt.*
3. *Mégis keservesen Izrájel pásztorá(t)
Hangicsālvān āldja mēnnynek, földnek urāt.
Hogyha magāt látja, nē letné dolgāt,
Élteti, tāplálja teremtēt aqlatjāqt.*
4. *Fijájinak mādār eledelt keresi,
Mindōnben ōnéki[k] segítségre lēni.
Igyékezzék, szégény, gondjokāt viselni,
Gyākran ō fészketől messze kēl tāvozni.*
5. *De még fijájihoz mēgtér eledellel,
Alig vārja, hazā mēgyēn nagy örömel,
Gyēnge fijájinak lēgyēn segítségel:
Hāt mindēgyik régēn mēgholták méregel.*
6. *Mert egy mérgēs kigyó bémēnt nagy véletlen
Pēlikān fijájūt sebhetē fészkekbe.
Mérēggel ēgyenként mēgölē hejőkbe,
Ki mijatt halālok esék nagy véletlen.*
7. *Lātvān ot fijájūt mēghālvā fekūdni,
Nēm tudā mit tēnni, kezde keserēgni.
Szerzēt eledelēt hovā kēljēn tēnni,
Mēghalták fijáji, kiknek āgyon ēnni?*
8. *Búbān vān pēlikān, az ō magā mejēt
Elkezdē szāgātni, hogy bocsātnaq vérēt,
Vérével ōntōznē ō megholt fijájūt,
Fēlelevenítē, j úgy adnā mēg éltēt.*
9. *Āz Ūr Jēzus Krisztus szintēn ezēnkēpen
Ādāmot és Ēvāt teremti nagy szépen,
Ā paradicsombān a nagy fényességbe
Bēültetē valā szép gyōnyörőségbe.*
10. *Pokolbēli jōrdōg nagy hirtelenséggel,
Ki terhelve valā jezēr mestērséggel,
Ātyānkāt, anyānkāt mēgölē a bűnnel,
Ōrök kārhozāttnāk iszonyú mérgével.*
11. *De jā Jēzus Krisztus, mint igaz pēlikā,
Fijájiért halālt szenvedē kērēsztfān,
Āz ō szent vérével mīnkēt mosogātuvān,
Fēlelevenítē, magāt mēgāldozvān.*

12. *Ágyunk hálát azért a Jézus Krisztusnak,
Ki megszabadít a torkából halálnak,
Mérget is elrontá jaz aqlnok kígyónak,
Ki megölte vála fijáját Ádámnak.*

13. *Haqt emléközél még, ki jezeket halod,
Hogy a régi kígyó jaz első Ádámot
Éggy álmával veszté ja szélés világot,
Ki mijátt fijáji válának, mint rábok.*

Haraszti, Sülyös Palkó Istvánné Illés Julis (81)

Kiss L., 1958. I.

és több haraszti asszony.

AP. 1922 b)

Mint már említettük, előadásunk célja nem volt a népszokások ismeretése, mégis közlünk itt mutatóba néhány — népszokáshoz fűződő — dalt.

A *síratás* ma már nem szertartásos szokás a három faluban, és csak ritkán fordul elő, főleg az idősebbeknél, hogy „jajszó”-val elsirassák meghalt hozzátartozóikat. De hogy azelőtt nemcsak szokás, hanem szertartás volt, azt bizonyítják szóbeli adatok, amely szerint még a férjhezmenő lányát is „jajszóval” siratta el az anya. A gyűjtött hat sirató közül egy ilyen halott-sírató „jajszót” közlünk Harasztiból. Ez a resignált hangulatú, nem elsődleges átélést visszaadó dallam igen hasonló a Kodály által a Zoborvidéken gyűjtött ún. féltérjedelmű siratótípushoz, bár abban eltér, hogy csak az 1. sor végződik az 5. fokon, a többi mind a 4.-en.

20.

♩ = 176

♩ = 184

Jáj, édös fi-jácskám ökit föl - nő - vel - te - ma

nágy ké - sér - vé - sën, és en - gö - met itt - há - gyót!

Jáj, májd hu - tyod é - jünka még a tē jó - paq - dól!

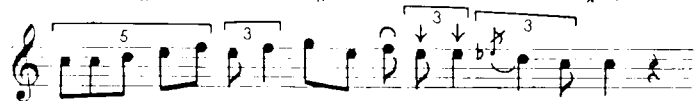
Tē - mē - ga nyu - go - töl az is - te - na ir - gál - maq - bá,

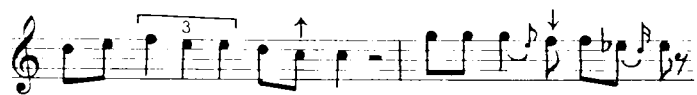
de mõi mi hu-vó lö-gyünk vén ko-run-k bá!

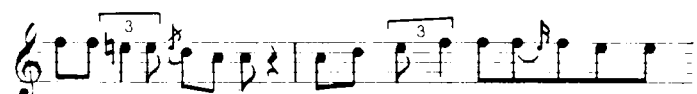
Jaj, drag-gá fi-jács-kaom, szé-pa ró-zsaom,

akit én nem is hitem, hügez engömet ét hágyon,

drag-gó szerelmes fi-jácskaom! Hu-tyod tar-to-gá-tó-lák,

hutyod ó-riz-ge-te-lek, mégis ném ó-ríz-he-te-lek még

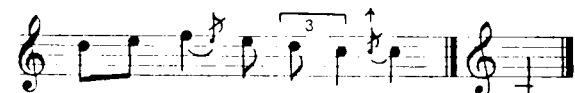
sé-mi-tül-sém, Kedves, édös drag-gá fi-jács-kaom!

Jag-nos-kám é-dös an-gyá-lom, á-kit

én el-té-tem, tö-bet én nem laot-há-to-még,

ked-ves é-dös fi-jács-kaom!

Haraszti, Sülyös Palkó Istvánné Illés Julis (81).
AP. 1921 e)

Kiss L., 1958. I.

A négy falu lakodalmi szokásairól HOBLIK MÁRTON³⁵ már 1834-ben adott leírást, és Garay is sok érdekes adatot közölt idézett tanulmányában. A mai lakodalmak, éppen úgy, mint általában, itt is elszürkültek, és főleg a mulatási részre korlátozódtak. De a lakodalom zenéjéből fennmaradt mai napig is néhány állandó dallam, valamint sok menetdal. A „Zörög a kocsi” érdekes, pentaton, a többtől eltérő változatát közöltük Szentlászlóról a MNT. III/A kötetében (333). Akkor még nem került elő a táncra való kikérés — dúr létére is — réginék látszó kvintváltó dallama, amely a „Kérem a násznagy urat” szöveg mellett más-más szöveggel egyéb lakodalmi fázisokban is szerepel a három faluban.

21.

J. 76

1. Ké - rem a nász - nagy u - rat

Ád - já ki jó pá - ro - mát,

J. 82

Ád - já ki jó pá - ro - mát,

Nyo - szo - jó lej - já - nyo - mát !

2. *Ményássonjunk álmos már,
A sárokba szundikál.
El is mënne álunni,
De szégyelli mondani.*

*Szentlászló, Nagy Jánosné Miocza Borbála (55).
AP. 1825 c)*

Kiss L., 1957. IX.

³⁵ HOBLIK MÁRTON: Parasztlakodalmi szokások Veröcze vármegye 'három 's Szerém egy magyar falvaiban. Tudománytár, 1834. II. 217. l.

Az énekkel egybekötött egyéb népszokásokról csak néhány szót szólhatunk. Református vidékeken, ahol csak a kisszámú református ünnepet ülik meg, általában kevés a szokásokhoz fűződő dal. Újévkor a kántálás helyett a cigánybanda az „Ez esztendőt megáldjuk” kezdetű dicséretet játssza köszöntésre (dallama a Batthyányi kódexből ismeretes). A többi nagy ünnep alkalmával csak az aktuális egyházi dalt éneklük, a zsoltárokból és dicséretkekből. A gyermekjátékokról csak fájó szívvel szólhatok, mert a 3 faluban kevés a gyermekáldás, mintha belefáradt volna a lakosság a sok küzdelembe, vagy biológiai ereje van kimerülőben? . . . Ugyan az utóbbi évtizedben ismét visszatért a lakosság a 2 sőt 3 gyermekhez, mert észrevették, mint Harasztiban mondták, hogy az egykezés révén „kihálnak a törzsek”. Ezért gyermekdalt alig találtam, bár az is igaz, hogy érdeklődésem sürgősségi sorrendben először is az öregek anyaga felé fordult. Így is találtam pár remek gyermekjátékdalt. A *párosítás* a Dunántúlon ismert alakban nem fordul elő, bár dévajkódó, esipkelődő jellegű *kiéneklőt* (részben régi, részben újabb dallamokra ráfogva) 5-öt találtam. De hogy a szokásszerű párosítás megvolt, az biztosra vehető a legöregebbek szóbeli emlékei alapján. Különben Garay is megemlíti ezt tanulmányában.³⁶

Most 5 táncdalt közlök, amelyek ma is élnek. A fiataltság már inkább a modern táncokat kedveli, azonban a régit sem felejtette el, amint azt a pár évvel ezelőtt a Pólában tartott ünnepségen népművészeti csoportjának sikere bizonyítja. Ott éppen saját zenészeik muzsikájára járt táncaik arattak nagy tetszést még a tánc terén oly kiváló jugoszlávok körében is.

A fiatalság ünnepi szórakozásai közt régi szép szokás volt Szentlászlón a *kalalázás*. Istentisztelet után a leányok, baljukban piros kendőt magasra tartva, jobbjukkal pajtásnőjük kendőjét fogva, hosszú színpompás láncban, énekszóval vonultak a falun végig a főtéren levő tánchelyig. Ott aztán kezdetét vette a tánc: a *rezálás*, ez a farriszáló körtánc. Főként vasárnap járták a falu terén a kocsmá előtt zeneszó nélkül „a maguk dallására”.³⁷ Ilyen rezáló táncdalt hallunk először Garay fonográfjáról áttéve nem táncszerű ún. „ülő előadás”-ban, majd ugyanazt a dalt táncrea énekelve.

³⁶ L. 14. jegyz.

³⁷ Ld. KISS LAJOS: Délvidéki Daloskönyv, 108 magyar népdal (1943) 7. l.

22 a)

1. Hát - ö - k ér a föl - det
Né' má - gō - nók szōnt - já,
Áz ōsz - szony ō lō - nyōr
Né' má - gō - nók tōrt - ja
Áz ōsz - szony ō lō - nyōt
Né' má - gō - nók tōrt - ja.

2. Szépen fejlővelő,
Mās kézre jērészti,
[:Keservesen nézi,
Hogy mās ōlęlgeti.:]

3. Mikor a kislőány
Szépen fejlőtőzik,
[:Elmőn a tőmplombā,
Rőtőn imādkozik.:]

4. Hānyya-vettye fejét,
Kēt rāgygō szēmét,
[:Męg męg nēm tālālja
Kedves szeretőtjēt.:]

Haraszi, Balázs Illés Pipac.
MF. 1124 a)

Garay, 1910., lej. Bartók.

22 b)

♩ = 162

1. Hát ná-ba vān egy hét-be,
He-te-dik va sőr-nap,
Bőr-csak kis ān-gyal-kām,
Egy-szēr lēt-hāt-nā-lāk

2. Csāk egyszerű láttalak,
Mingya,r szeretelek,
Kedvembe vötelek,
Hálaqlig szeretelek.

3. Szénā vān āz ōlbā,
Ā szénātártóbā,
Mégcsókollāk, rózsām,
Ā kocsmāáftóbā.

4. Elābe, jelābe,
Fākkó ló jelābe,
Hogy bé nē jugorjō
Virāgos kis kerbe.

5. Bé jākart ugrāni,
Kārt is ākāt tēnni,
Rózsāfā bimbójāt
Lē jākartā vēnnyi.

Szentlászló, Gyöke Illésné Kántor Mária (76).
AP. 1821 a)

Kiss L., 1957. IX.

Ugyancsak rezálásra való a következő 7-szótagos, újabb dal:

23.

♩ = 300

1. Ál - mó - rú - jom kis - kücs - ös,
 A - mi - pó - punk de - fur - csá,
 Éj - jel - mő - nvecs - ké - vel - hál,
 Más - nap - rú - ló pré - di - köl

2. *Há jázt tunnád, ámüt én,
 Míjen beteg vagyok én!
 Há a rózsám látom én,
 Míngyár méggyógyullok én.*

3. *Vékony deszka kerítés
 Átlátszik az ölelés.
 Ölelj, rózsám, kedvedre,
 Ném hoznyák a szömödre.*

4. *Há úgy tunnál szitálni,
 Mint a fared rezálni,
 Töbet érnél anyádnál,
 Anál a vén mómánál.*

Szentlászló, Gyöke Illésné Kántor Mária (76).
 AP. 1817 b)

Kiss L., 1957. IX.

Minden falunak megvolt a maga tánca. Kórógyon szintén körtánc volt a „därenkázás”. Már csak öregasszonyok tudták. Valamikor a lányok és menyecskék járták körbefogódzva, kezdetben lassan, majd egyre jobban belemelegedve: „ugrátták, száládtak, frissen jaortaok”. Harasztin is a derenkázás járta. Dallamaik közül az első Harasztiról való, régi stílusú, de „ülő előadásban”. A nem táncszerű előadás ellenére is kivehető a 6/8-os lüktetés, ami a tánc kétrészes ritmusára nem hat zavarólag.

24.

1. Á-zér jö-tem i-de kö-ri - köz-ni,
 Hogy sze-re-tóm itt tá-lál - ná - lö - ni.
 Ke-ze-ma laq-ba - ma ki tá-laq-na tö-ra-ni,
 Tó-lán fog-naq! raj-tam szá-nó köz-ni.

2. *Rigó, rigó, saqgálábú rigó,
 Katonának íratott a bíró.
 Ném vétötem sémít a kutyaqnak,
 Mégis béjirátot katonaaqnak.*
3. *Kijállék én Hárászti végére,
 Méglát'am a szeretöm messzire,
 Hozzá já bort a jobik kezébe,
 Engöm kénál, hogy ígyük belöle.*
4. *Bort ném iszom, fogadásom tártja,
 Vízét iszom, a szeretöm ádjá.
 Azt is pedig a saqjaqból ádjá,
 Mint gerlice, paqjaqot, úgy itátja.*

Harasztí. Sülyös Palkó Istvánné Illés Julis (81).
 AP. 1924 g)

Kiss L., 1958. I.

A másik derenka-nóta a kórógyi öregek kedves dala volt fiatalkorukban, amelyet végnélküli szövegekkel énekeltek tánc közben.

25.

1. Fe - ke - te - se - jöm - kesz - ke - nyő,
 Még - i - sa - me - ri - ő - sze - re - tőm, tőm, tőm.
 Oj - já - na, mint a - li - li - jom - szől,
 Hő - jé - ka - hoz - őm - mint a - nagd - szől, szől, szől.

2. *Falu végén a vásvellá,
 Mégis bájott a koléra, rá, rá,
 Sém urákrá, sém pápokrá,
 Csak a szegény párásztokrá, rá, rá.*

3. *Édösányam termőfájá,
 Én voltam a legszéb ágá, gá, gá,
 Kihajlottam az utcaqrá,
 A legényök bosszújárá, rá, rá.*

*Kórógy, Kistót Istvánné Bozsó Julis (71).
 AP. 1928 d)*

Kiss L., 1958. I.

Utolsó példánk Harasztiról szintén derenka-nóta, dúr jellegű, de kvintváltó dallamra. Ezzel be is fejezzük előadásunkat. Legfeljebb annyit fűzhetek hozzá, hogy a három falu fiatalsága úgy látszik nem hagyja el a régi hagyományokat, és a régi dalokat, táncokat megtanulják az öregektől, hogy az új mellett megőrizték a régi kincseket is. A fiatalság dalainak összegyűjtése lesz következő feladatunk, hogy tiszta képet kapjunk a szlavóniai három ősi magyar falu népzenejéről.

26.

J: 176

1. Jól még rez-zőid a fá-rod,
 A-ha-gyon tő-jök-ká-rod!
 IIa *J: 188* 1) *J: 188* 1)
 - Á-nak a-dom a fá-rom,
 Á-nak bi-zon nēm a-dom,
 Ak-ki-nek én a-k-ká-rom.
 Ak-ki-nek nēm a-k-ká-rom.

1) ossia 2) 3) 4)

IIa
 a-dom - rom, - nek, - rom,

<p>2. <i>Vékony deszka kerítés,
 Átlaogzik az ölelés.
 Ölelj, rózsagom, kedvedre,
 Nē hānyjaok a sz szömödre.</i></p> <p>3. <i>Az én rózsagom ojan szép,
 Mint üveg alatt a kép.
 Ujan az én gálambom,
 Mēghājlik a csókomon.</i></p> | <p>4. <i>Hāj, pinyőke, pinyőke,
 Rājültem a tűzhejre.
 A tűz alaom pattántott,
 Jaj, de nagyot rikótott.</i></p> <p>5. <i>Hēj, kikērics, kikērics,
 Nēkēm bizony nē kerits!
 Keritök én magāmnāk,
 Tē jis kerits magādnāk!</i></p> |
|---|--|

*Harasztí, Sülyös Palkó Istvánné Illés Julis (81).
 AP. 1920 j)*

Kiss L., 1958. I.